

Gašper Ilc

UDK 81'42:796.097

Filozofska fakulteta v Ljubljani

Televizijski športni komentar – diskurzivna analiza

Komentar je novinarska vrsta, ki sodi v interpretativno novinarsko zvrst. Za to vrsto velja, da svoje predmete ocenjuje, vrednoti, pojasnjuje, analizira in razlaga (Košir, 1988: 83). Komentar nastaja skupaj z dogajanjem, torej mora biti časovno hiter, da se veže na dogodek, in mora poleg opisa vsebovati še razlago in vrednotenje dogodka (Leksikon novinarstva, 1979: 344). Komentator je za gledalca očividec dogodka, ki vidi vse, kar se dogaja na mestu dogodka, in ki o dogodku in vseh drugih akterjih tudi veliko ve. Komentator s svojim znanjem, izobrazbo, obširnim poznavanjem konkretne snovi pomaga gledalcu razumeti bistvo dogodka. Bistvena naloga TV komentatorja je torej, da zagotovi komentar, njegova sekundarna naloga pa je, da poroča o stvareh, ki jih kamera ne prikaže (Gajšek, 1999: 27). Če novinarska stroka pravi, da gledalcu na televiziji ni treba opisovati dogajanja, temveč mu je treba zagotoviti komentar za dogodke, ki se pred njim razvijajo (Gajšek, 1999: 18), potem bi z jezikoslovnega stališča lahko trdili, da mora besedilni del komentarja kazati sovisnost s televizijsko sliko.

Namen tega članka je tako proučiti jezikovne prvine televizijskega komentarja s poudarkom na diskurzivni analizi. Predvidevam, da mora televizijski komentar kazati iste lastnosti kot druge oblike diskurza. Izhajam s stališča, da je televizijski komentar primer enosmerne komunikacije med komentatorjem in gledalcem (sprejemnikom),¹ saj slednji ne more aktivno sodelovati v pogovoru. Komentator mora tako vnaprej predvideti morebitna gledalčeva vprašanja in odzive na že izrečeno. Menim, in to bom poskušal dokazati, da je ravno sovisnost med komentarjem in dogodkom tista, ki ustvari in vzdržuje vez med komentarjem in sprejemnikom.

Da bi potrdil svojo domnevo, bom poskušal analizirati dva različna športna komentarja z istim dogodkom: finalni nastop francoskega plesnega para Marina Anissina in Gwendal Peizerat na Evropskem prvenstvu v umetnostnem drsanju 2000 na Dunaju. Prvi komentar je prenos dogodka na kanalu British Eurosports, komentatorja sta Chris Howarth in Simon Reed; drugi je prenos na TV Slovenija, komentatorja je Jolanda Bertole.² Posnetka trajata vsak 07'23" minut. Dogodki si sledijo v naslednjem nizu: a) prihod obeh drsalcev na led (23"); b) plesni program (3'53"); c) končni poklon in aplavz občinstva (1'); č) počasni posnetki nastopa (1'24") in d) ocene nastopa — ko so te objavljene po zvočniku in izpisane na ekranu, kamera prikazuje tekmovalca, ki sedita v posebnem prostoru, imenovanem *kiss and cry*, obkrožena s trenerji (1'43").

1 Strukturne značilnosti diskurza

Sinclair in Coulthard (1992) sta na podlagi analize učne ure poskušala zasnovati opisni model diskurza. Vzpostavila sta pet med seboj hierarhično odvisnih stopenj: **učno uro (lesson)**, **izvršitev**

¹ V strokovni literaturi (Gajšek, 1999) se uporablja tudi termin recipient.

² Oba komentarja sta v pisni obliki v prilogi 1.

(*transaction*), **izmenjavo** (*exchange*), **potezo** (*move*) in **dejanje** (*act*). Vsako stopnjo lahko opišemo kot sestavljeno iz ene ali več enot nižje stopnje.

Zaradi specifičnosti televizijskega komentarja (gre za enosmerno komunikacijo) lahko v primeru komentarja analiziramo le najnižjo stopnjo, tj. dejanje, saj za višjo stopnjo (potezo) potrebujemo dve glede na govornca različni dejanji, in sicer prvo kot izraz sprožitelja pogovora (komentatorja) in drugo kot jezikovni odziv ogovorjenega (sprejemnika) na izhodiščno dejanje govornca. Slednje v komentarju zaradi fizičnih omejitev ni mogoče.

Dejanja so najpogosteje sestavljena iz glavnega (in njemu podrednega) stavka, vendar jih lahko sestavljajo tudi manjše slovnične enote, npr. posamezne besede ali besedne zveze (Sinclair in Coulthard, 1992). Primeri v (1),³ vzeti iz komentarja 2, prikazujejo razmerje med slovničnimi in diskurzivnimi enotami.

(1)

	<i>Slovnica</i>	<i>Diskurz</i>
»zdaj pa«	→ besedi	dejanje
»Marina Anissina in Gwendal Peizerat«	→ besedni zvezi	dejanje
»v originalnem plesu sta sicer resda komajda zmagala tudi v obveznih plesih nista toliko odstopala«	→ stavek 1 + stavek 2	dejanje

Na podlagi različnih diskurzivnih vlog Coulthard (1992) razlikuje enaindvajset različnih dejanj. Izpostavi štiri dejanja, ki so najpogostejša:

a) spodbuda (e) (*elicitation*) — namen tega dejanja je pridobiti jezikovni odziv oz. odgovor. Najpogostejšo vlogo spodbude imajo vprašanja;

b) navodilo (d) (*directive*) — s tem dejanjem govorec pričakuje nejezikovni odziv; navodila so največkrat izražena z velelnimi stavki;

c) informacija (i) (*informative*) — vloga tega dejanja je posredovati ideje, dejstva, mnenja in podatke. Povedni stavki imajo večinoma funkcijo informacije;

č) razlaga (com) (*comment*) — namen razlage je ponazoriti, razložiti oz. utemeljiti govorcevo stališče.

Članek v nadaljevanju obravnava **razlago** kot tisto dejanje, kjer komentator uporablja televizijski prikaz (vidni dražljaj) za govorno izhodišče, in **informacijo** kot dejanje, ki ne kaže neposredne povezave med govornim delom in televizijskim prikazom (brez dražljaja). Razloček med obema si lahko ogledamo na primerih, vzetih iz komentarja 1:

(2)

<i>vidni dražljaj</i>		<i>dejanje</i>
občinstvo ploska	→	»listen to that« (com)
∅	→	»their music Carmina Burana« (i)

³ Zapis komentarjev ne vsebuje stavčnih ločil, ker bi ta lahko vplivala na nadaljnjo analizo komentarjev (glej razdelek 3 in prilogo 1).

Informacija in razlaga sta najpogostejši dejanji v obeh komentarjih.⁴ Kljub temu je med obema komentarjema moč opaziti razliko. Medtem ko v komentarju 1 prevladuje razlaga, je v komentarju 2 pogostejša informacija.⁵

Pogosta uporaba razlage tvori močno vez med komentatorjem, sprejemnikom in televizijskim prikazom. V nasprotnem primeru, če komentator ne vzpostavi omenjenega razmerja in uporablja kot diskurzno dejanje v pretežni meri samo informacijo, nastane med govorcem in gledalcem vrzel, ki se (lahko) zrcali v gledalčevem nezadovoljstvu. Zgleden primer takšne vrzeli kaže komentar 2, kjer komentator zasipa poslušalce s podatki, pri razlaganju televizijske slike pa je neuspešen. Do podobnih ugotovitev prihaja tudi M. Košir, ki pravi, da *to, kar se je [...] izkazalo kot nenavadno, nedoumljivo, mora komentar pojasniti tako, da ne bo več nenavadno in nedoumljivo* (Košir, 1988: 83–84). Komentator mora *aktualni dogodek umestiti v verigo dogajanj, v kateri je pojasnila potrebni dogodek le člen. Ta člen je odvisen od prejšnjih, ki jih je treba pojasniti, od tega člena pa so odvisni naslednji, ki se imajo (možnost) zgoditi, če se bo pokazala taka konstrukcija dogodkove verige, kot jo kaže komentatorjevo pojasnjevanje* (Košir, 1988: 83–84).

2 Tematski elementi športnega komentarja

Perovič in Šipek (1998: 37) ugotavljata, da je poročanje s sliko sestavljeno iz petih delov:

- a) **uvoda** (orientacija v prostoru in identifikacija glavnih akterjev),
- b) **začetka** (zaplet zgodbe ali dogajanja),
- c) **zapleta** (predstavlja vrh zgodbe ali dogodka),
- č) **izteka** (konec zgodbe ali dogajanja),
- d) **konca** (s tem delom pokažemo, kaj se je zgodilo s tistim, kar je za zgodbo/dogajanje pomembnejše).

Te elemente lahko prepoznamo v komentarjih, ki jih analiziramo. V uvodnem delu komentator predstavi tekmovalca (identiteto — narodnost, starost, potek kariere, največje uspehe, pričakovanja ...); v osrednjem opiše program, izpostavi ključne elemente in poskuša ovrednotiti nastop ter v zadnjem, sklepnem delu, postavi dogodek v širšo perspektivo (posledice za prihodnost ...). Seznan tem in podtem, ki jih obravnavata oba komentarja, je predstavljen v (3). Komentar 1 obravnava teme od 1–11; komentar 2 vseh štirinajst tem, razen teme 4.

(3)

1. identiteta tekmovalcev,
2. predtekmovalne uvrstitve,
3. lastnosti nastopa/programa,
4. kakovost programa,
5. odziv občinstva,
6. komentatorjevo vrednotenje,
7. zgodovinski pregled francoskih plesnih parov,

⁴ Druga dejanja, ki se občasno pojavljajo v komentarjih, so

- a) **začetek (s)** (*starter*) — predstavlja novo izhodišče, vzbudi pozornost in osredotoči poslušalca na določeno temo;
- b) **imenovanje (n)** (*nomination*) — dejanje, ki vzpostavi identiteto (npr. ime in priimek določene osebe);
- c) **vrednotenje (e)** (*evaluate*) — dejanje ovrednotenja;
- č) **odobritev (acc)** (*accept*) — dejanje, ki izraža ogovorjenčev razumevanje in odobravanje govorničevega dejanja;
- d) **metatrditev (ms)** (*metastatement*) — se nanaša na prihodnji čas, ko se bo dogodilo tisto, o čem govorec govori;
- e) **vrnitev (l)** (*loop*) — dejanje, ki pripelje diskurz nazaj na izhodiščno točko;
- f) **sklep (con)** (*conclusion*) — je anaforične narave; njegova vloga je povzeti predhodnji del diskurza.

Definicije so povzete po Sinclair & Lewis (1992).

⁵ Za podrobnosti glej prilogo 1, kjer so vsa dejanja označena.

8. tekmovalna kariera,
9. ocene in uvrstitve,
10. tekmovalčeva občutja,
11. čestitke ob uspešnem nastopu,
12. tekmovalna konkurenca,
13. organizacijske težave plesnih parov na ledu kot tekmovalne discipline,
14. zasebno življenje obeh tekmovalcev.

Kljub tematski podobnosti imata komentarja pri obravnavanju tem različno časovno razporeditev. V razdelkih, ki sledijo, bomo poskušali izpostaviti tiste razlike med obema komentarjem, ki so ključnega pomena za gledalčevo sprejemanje komentarja. Posebej se bom osredotočil na izbiro posamezne teme glede na kader oz. sekvenco.⁶ S tem namenom sem oblikoval tabelo v prilogi 1. Stolpec 1 predstavlja splošen opis dogodka, v stolpcu 2 so tisti posamezni kadri, ki služijo komentatorju kot izhodišče (dražljaj) za izrek.

2.1 Komentar 1

Komentar 1 kaže močno povezanost, sovisnost med govorjenim delom in televizijskim prikazom.⁷

<i>Dražljaj</i>	→	<i>Odziv</i>
občinstvo ploska	→	»listen to that«
gledalec z znakom 6.0	→	»and you wouldn't put it beyond the six this one«
drsalca v plesni pirueti	→	»CH: ⁸ and it was daring wasn't it«
zapleten plesni položaj	→	»CH: so many times where it could have gone awfully wrong«
ocene za tehnično vrednost	→	»no six which in many ways is a shame I think«

Sedem izmed enajstih tem, ki jih obravnava komentar 1, je izraz komentatorjevega neposrednega odziva na dražljaj. Pri temi ⁷⁹ bi lahko trdili, da se je komentator tudi odzval na vidni dražljaj (ki gledalcu sicer ni viden), saj v zaključnih besedah pove, da je Isabelle Duchesnay, o kateri je predtem govoril, v komentatorjevi neposredni bližini: »... in fact Isabelle just a few yards away from us on our right commentating for French television«. Temi 2 in 8, ki nista rezultat odziva na vidni dražljaj, sta v zgradbo komentarja vpleteni v obliki kratkih, slovnično izpustnih struktur:

- tema 2: »leaders going into the free«;
- tema 8: »well they've waited their time they are not newcomers they've been around since 94 together couple of times in six in 96 in 94 they were fourth then third in 98 second last year«.

Komentator namenoma uporablja kratke povedi, saj želi z opisi slediti televizijski podlagi in noče prekiniti toka televizijskega dogajanja. Takšna tehnika komentatorstva, to je pogost odziv na televizijski prikaz v obliki kratkih in informativnih povedi, omogoča visoko stopnjo koherenčnosti

⁶ Kader je osnovna enota, s katero kamera pripoveduje, in traja od trenutka, ko je kamera prižgana in snema, do trenutka, ko je snemanje prekinjeno (Perovič in Šipek, 1998: 25).

Sekvenca je sosledje več kadrov, katerih skupna točka je en prostor ali časovno zaokrožena enota (Perovič in Šipek, 1998: 34).

⁷ Zaradi omejitev strani navajam le nekaj primerov, celoten pregled je v prilogi, kjer so izreki, ki izražajo sovisnost, označeni z oddebeljenim tiskom.

⁸ Komentatorja — CH = Chis Howarth, SR = Simon Reed.

⁹ Pri številčenju tem uporabljam vrstni red iz (3).

med televizijsko podlago in komentarjem. Komentar te vrste doseže, da se slika in besedilo ujemata in dopolnjujeta. To povzroči, da sprejemnik dojema oba dela športnega prenosa kot celoto in ne kot dve med seboj ločeni dogajanji.

2.2 Komentar 2

Komentar 2 kaže drugačno tehniko poročanja. Komentator se ne odziva na večino vidnih dražljajev oz. kadar do odziva pride, je ta v sorazmerno velikem časovnem zamiku. Komentator uvaja samo tri teme kot odziv na dražljaj. Dvomim, da bi lahko trdili, da je dražljaj sprožil pojav teme 5, kajti komentator se ni odzval na dva predhodnja primera, ko se je kamera osredotočila na burne reakcije občinstva. Kasneje, ko televizijski prikaz kaže počasne posnetke nekaterih ključnih elementov nastopa, komentator šele omeni temo 5: »kot smo videli po tem nastopu, ko je pravzaprav publika stoje nagradila tale par za vse to, kar sta nam pokazala nocoj«.

Komentar 2 v celoti kaže neustrezno časovno in tematsko razporeditev, je sicer semantično koherenten, ni pa tudi sovisen s televizijskim prikazom. Namesto da bi komentator sledil dogodkom na televiziji, sledi svoji misli in tako povzroči t. i. tematski tok.¹⁰ Zgleden primer tega pojava lahko opazimo v naslednjem izseku iz komentarja (televizijska slika v času celotnega izseka (4) prikazuje najpomembnejše dele nastopa v počasnem posnetku):

(4)

<tema A>: »tudi tokrat smo videli tist' njun poseben dvig ko Marina dvigne Gwendala. Res je močna in« **<tema B>**: »aplavz kot smo videli po tem nastopu ko je pravzaprav publika stoje nagradila tale par za vse to, kar sta nam pokazala nocoj« **<tema C>**: »leta dvainšestdeset so Francozi osvojili edino zlato kolajno torej pred trinosemdesetimi leti tako dolgo so morali Francozi čakati da so prišli do takšnega položaja da lahko znova računajo na najvišje odličje« **<tema Č>**: »iz leta v leto sta Anissina in Peizera prikazala kaj novega« **<tema C>**: »spomnite se para brata sta brat in sestra sta bila Paul and Isabelle Duchesnay nikoli nista bila evropska prvaka«

Takšna vrsta poročanja je neustrezna z dveh vidikov. Prvič, kot ugotavlja Barnett (1990: 158–159), je največja napaka televizijskega komentatorja /.../, da govori, ko to ni potrebno. Analiziranje in biografske informacije lahko posredujemo neekspertom, toda, kar je najpomembnejše — ne govori, če s svojim komentarjem ne dopolnjuješ slike. Drugič, z jezikoslovnega vidika, Grice (1975) pri analizi diskurza izpostavlja štiri ključne principe (maksime),¹¹ na katerih temeljijo izmenjave med govorcem in ogovorjenim. Izsek (4) je zgleden primer kršitve maksime o kakovosti, saj komentator za izrek nima zadostnih dokazov iz televizijskega prikaza. Podobne kršitve (tj. govor brez slikovne podpore) lahko vidimo tudi v primeru, ko komentator sorazmerno dolgo pripoveduje o Cinquanti, ne da bi prej povedal, kdo to sploh je. Da gledalec lahko vzpostavi vez med umetnostnim drsanjem in Cinquanto,¹² mora biti dobro seznanjen z dogajanjem v tej športni disciplini (komentator torej zahteva mero strokovnosti pri gledalcu). V komentarju lahko opazimo tudi nekatere druge kršitve

¹⁰ Termin tematski tok (*topic flow*) označuje vrsto sporočanja, kjer se govorec prepusti toku zavesti in preskakuje s teme na temo (Coulthard, 1992).

¹¹ Te štiri maksime so:

1. relevantnost	a) bodi relevanten,
2. kakovost	a) ne reci tistega, za kar meniš, da ni resnično, b) ne reci tistega, za kar nimaš zadostnih dokazov,
3. kvantiteta	a) bodi toliko obveščevalen, kot je potrebno, b) ne bodi bolj obveščevalen, kot je potrebno,
4. način	a) ne bodi nejasen, nerazumljiv in skrivnosten, b) ne bodi dvoumen, c) bodi kratek, č) govori urejeno.

(Saeed, 1997: 193).

¹² G. Ottavio Cinquanta je predsednik Mednarodne drsalne zveze (ISU) in je leta 1999 temeljito reformiral disciplino plesnih parov.

Griceovih maksim. Pri obravnavanju teme 3, ko komentator opisuje poseben dvig, kjer drsalka dvigne drsalca, poročevalec ne daje nobenega tehničnega opisa, raje govori o fizičnih lastnostih obeh drsalcev (krši maksimo 1): »tist' njun poseben dvig ko Marina dvigne Gwendala res je močna [...] ni tako lahko dvigniti Gwendala kjub temu da ima samo triinšestdeset kilogramov kar za moškega vseeno ni prav veliko«. Za komentatorjev profesionalni ugled ni najbolje, da opisuje drsalkino "nadnaravno" dvigovalno moč, ko je iz televizijskega prikaza jasno razvidno, da gre pri dvigu pravzaprav za velike sposobnosti uravnavanja in držanja ravnotežja s strani drsalca. Tudi osebne opazke, kot je »triinšestdeset kilogramov kar za moškega /.../ ni prav veliko«, so primernejše za poročanje z modne revije, ne pa pri športnem prenosu.

Govorec si ne prizadeva, da bi bil kratek (maksima 4). Za določene teme komentator porabi preveč časa in mu ga zato zmanjka, da bi lahko sledil sliki in poskušal vzpostaviti sovisnost med obema elementoma komentarja. Takšne digresije so vidne v delu, kjer komentator opisuje odnos med tekmovalcema in njunima tekmečema, parom Krilova in Ovsijanikov (ponovno komentator ne omeni ničesar o njuni identiteti), ali v delu, kjer opisuje zgodovino francoskih plesnih parov (Isabelle and Paula Duchesnaya).

Pri komentarju 2 se zastavlja tudi vprašanje o spoštovanju novinarske etike. Druga točka Kodeksa novinarjev Republike Slovenije pravi: *Informacije v sliki in besedi, namenjene objavi, je dolžan novinar skrbno preveriti* (Kodeks novinarjev Republike Slovenije, 1991). Komentator dvakrat napove glasbo Carmen,¹³ čeprav je naslov skladbe Carla Orffa Carmina Burana.

Vsa izpostavljena dejstva ne pripomorejo k jasnosti in dobremu sprejemu komentarja, temveč povzročijo, da ta postane težak za razumevanje in sprejem. Drug slab učinek takšnega komentarja je v tem, da ne ostane v ozadju prenosa, temveč ogroža primarnost televizijskega prikaza. Gledalec se pri takšnem komentarju znajde v precepu. Ker slika in komentar nimata skoraj nobene sovistnosti, se mora sprejemnik odločiti, ali bo sledil komentarju ali televizijski sliki. Če se gledalec odloči za sliko, mora prezreti komentar, ki tako postane odvečen in nadležen.

3 Prozodija (členitev s premori in intonacijo)

K jasnosti govora ne prispeva samo izbira besedišča, temveč tudi, kako in na kakšen način te besede izgovorimo. Kot trdi Toporišič (2000), je členitev s premori za govorjenje zelo pomembna, saj *primerna členitev dela sporočilo pregledno in jasno, neprimerna ga dela zapletenega, lahko tudi nepravilnega* (Toporišič, 2000: 539).

Komentator 1 uporablja premore zelo sistematično. Vsak premor razdeli govor na manjše enote.¹⁴ Vsaka takšna enota vsebuje samo en nov podatek. Premor tako služi kot meja med dvema podatkovnima enotama. Pogosta raba premorov omogoča poslušalcu, da nov podatek zazna in si ga miselno uredi. Razčlemba dela govora iz komentarja 2 (5) nam to zgledno prikazuje:¹⁵

¹³ a) »zdaj pa s svojo Carmen v boju za zlato«, b) »prav zanimivo tudi Rusa sta izbrala za svoj prosti program to glasbo torej Carmen in res škoda«.

¹⁴ V analizi uporabljam znak ¤ za označevanje premora v dikciji in znak ° za označevanje dodatnega besednega poudarka. Pri premorih je pomembno ločevati premore, ki se pojavljajo v členitvi s premori (tj. namensko, da komentar postane razumljivejši), od tistih, ki so samo komentarčev spodrsrljaj: »zdaj pa 'Marina' ¤ Anissina in 'Gwendal Peizerat' → spodrsrljaj, »petkrat 5.9 ¤ in ali bo zdaj morda« → členitev s premori.

¹⁵ <X>_x označuje takšno enoto.

(5)

S premoroma ločena enota

Podatek

- »<so here they are>₁« → identifikacija s pomočjo slike
 »<competing to become the °first French °winners>₂« → pričakovanja
 »<°listen to °that>₃« → odziv občinstva

Komentar 2, na drugi strani, vsebuje dolge, podatkovno bogate monologe, komentatorjeva dikcija ima redke vmesne premore. V delu komentarja 2 (6), ki predstavlja eno samo enoto (glede na členitev s premori), se pojavljajo štirje različni podatki. Ker komentator ne uporablja premorov na ustreznih mestih, postane komentar za poslušalca nejasen in težko razumljiv.

(6)

S premoroma ločena enota

Podatek

- »<in plesni pari so postali nekaj drugega niso samo drame na ledu pa tisto padanje po ledu kot so °mnogi °radi to dejali in bilo je že zelo vprašljivo kaj bo s plesnimi pari in kot vidite je Cinquanta vse postavil na svoje mesto ocene 5.8 do 5.9 petkrat 5.9>₁« →
 1. spremembe v kategoriji plesnih parov
 2. slabosti kategorije plesnih parov
 3. kritike
 4. ocene

Podobni razločki so opazni v primeru členitve z intonacijo. Močan besedni poudarek povzroči, da je beseda lažje razumljiva, in hkrati določa pomembnost posamezne besede za poslušalca. Bolinger (1989) trdi, da je dodaten besedni poudarek najboljši prozodičen prispevek govorca k poslušalčevemu razumevanju. Če v komentarju 1 izpostavimo besede, ki nosijo dodaten besedni poudarek (7), lahko opazimo, da so ključne za razumevanje komentarja.

(7)

»CH: and you wouldn't^ɹput it beyond the six this one^ɹ»

SR: no you're right^ɹit that was **fan^otastic** it doesn't get a lot better than that

CH: ?? six for either the technical /SR: yeah/ or artistic or both

SR: **°technically^ɹ**there is no doubt it^ɹwas **in^ocredible^ɹ**but they make it look so easy you know they get their speed from **°absolutely °nowhere^ɹ****fan^otastic** technicians^ɹ And you just **°can^onot** give a programme any more than these two«

Nasprotno komentar 2 vsebuje manj besed z dodatnim poudarkom (8), stavčna intonacija je tako neizrazita in enolična, zato daje vtis komentatorjeve nezainteresiranosti.

(8)

»res je močna in aplavz^ɹkot smo videli^ɹpo tem nastopu^ɹko je pravzaprav publika stoje nagradila^ɹtale par^ɹza vse to kar sta nam pokazala nocoj^ɹleta **°dvainšestdeset** so Francozi osvojili **°edino** zlato kolajno torej pred **°triin^oosemdeseti** leti tako dolgo so morali Francozi **°čakati^ɹ**da so prišli do takšnega položaja da lahko znova računajo na najvišje odličje^ɹiz leta v leto sta Anissina in Peizerat prikazala kaj novega^ɹ«

4 Sklep

V članku sem poskušal analizirati dva športna komentarja, ki si delita isto televizijsko sliko. Teoretični okvir članka je stališče, da je televizijski komentar ena izmed vrst diskurza, ki ima

določene specifičnosti (gre za enosmerno komunikacijo, torej je sprejemniku onemogočeno odzivanje na komentatorjev govor).

Analični del članka osvetljuje naslednja štiri dognanja o komentarju kot obliki diskurza.

1. Bolje je, če komentator uporablja kratke in informativne povedi namesto dolgih in informacijsko nasičenih. Povedi morajo biti izrečene jasno, členitev s premori in stavčna intonacija morata biti močno izraženi. V času med dvema premoroma naj se pojavlja le en nov podatek. V nasprotnem primeru, tj. če komentar ne vsebuje omenjenih prvin, postane enoličen in nejasen.

2. Komentar mora slediti dogajanju na televizijski sliki v logičnem zaporedju (dražljaj → reakcija). Z drugimi besedami, komentar mora biti v sovisnosti s televizijskim prikazom. Neustrezno je, če komentator namesto sovisnosti s sliko uporablja tehniko tematskega toka.

3. Ker komentator ne more dobiti povratne informacije od poslušalca, mora biti dodatno pozoren na a) relevantost, b) kakovost, c) kvantiteto in č) način govora.

4. Komentator mora prikazati osebno zanimanje za športni dogodek. To najlaže doseže z uporabo različnih prozodičnih (npr. s premori in besednim poudarkom) in leksikalnih prvin.

Priloga 1:¹⁶ Zapis obeh komentarjev

televizijski prikaz	dražljaj	komentar 1	komentar 2
kamera prikazuje drsalcišče in občinstvo	napis "Marina & Gwendal" v obliki francoske zastave	CH: (s) so here they are (i) competing to become the "first French winners" for "thirty-eight years"	JB: (i) vrstni red pravzaprav presenečenje
	publika ploska, drsalca sta napovedana	⊕(com) listen to that (i) "leaders" going into the "free" their music "Carmina" "Burana"	(s) zdaj pa (n) "Marina" "Anissina in Gwendal Peizerat" (i) tista dva ki imata pravzaprav največ možnosti za osvojitve prvega mesta in zlate kolajne "kajti vodila sta od prvega plesa od argentinskega tanga in latinske kombinacije originalnega plesa torej"
	glasba, drsalca pričneta drsati	(n) "Marina" "Anissina" "Gwendal Peizerat"	(n) Marina Anissina in Gwendal Peizerat (i) v originalnem programu sta sicer resda komajda zmagala tudi v obveznih plesih nista toliko odstopala (s) zdaj pa s (i) svojo Carmen v boju za zlato"
par pleše	zapleteni plesni elementi	(com) that is just fan "tastic"	
konec nastopa	konec nastopa, drsalca se objemata	(e) they've "surely got it"	(e) tole bo verjetno zlata kolajna prva "za Francijo (i) po mnogih mnogih letih prva za par Marina Anissina Gwendal Peizerat
poklon drsalcev	drsalca se priklanjata	(i) "year after year they go for the same "mood" there is not a lot of variety in their "performance but "I don't think they've ever done better than that "SR: why change something that works so well" CH: "so "difficult" and yet there wasn't a "moment of "doubt"	(i) po "izredni seriji uspehov leta 95 peto mesto pa potem dvakrat četrto leta 98 tretje mesto leta 99 drugo in že mnogi že lani so mnogi "dejali da bi pravzaprav "onadva morala zmagati" tokrat pa res povsem blizu in morda prav škoda da ni para (n) Krilova Ovsijanikov (i) da bi lahko v neposrednem boju Francoza dokazala ali sta resnično boljša od ruskega para"

¹⁶ Zapis ne vsebuje stavčnih ločil, ker ta predstavljajo premore v govorenem jeziku in bi tako zameglila ponazoritev členitve s premori, ki jo komentatorji uporabljajo.

Legenda: ° — označuje dodaten besedni poudarek; ⊕ — označuje premor v dikciji; (x) — označuje vrsto diskurznega dejanja (glej razdelek 1) in **poudarjen tisk označuje tiste izreke, ki so odraz komentatorjevega odziva na vidni dražljaj.**

RAZPRAVE IN ČLANKI

televizijski prikaz	dražljaj	komentar 1	komentar 2
poklon drsalcev	kamera se prestavi z drsalcev na občinstvo	(com) people °standing ² on their far side °everyone standing on their far side ² SR: °even the Italian supporters ²	prav zanimivo tudi ² Rusa ² sta izbrala za svoj prosti program ² to glasbo torej Carmen in res škoda da ne moremo tega videti no upajmo (ms) da se bo to godilo v Nici in da bo ta neposredna primerjava resnično mogoča ²
	gledalec z napisom 6.0	(com) CH: and you wouldn't °put it beyond the six this one ² SR: no you're right ² it that was fan°tastic it doesn't get a lot better than that ² CH: six for either the technical /SR: yeah/ or artistic or both ²	(com) Marina in Gwendal sta prikazala res izvrsten program izvrsten nastop izreden občutek imata tako za led kot za glasbo ² tudi tokrat smo videli tist' njun poseben dvig ² ko Marina dvigne Gwendala ²
počasni posnetki nastopa		(com) SR: °technically ² there is no doubt it°was in °credible ² but they make it look so easy you know they get their speed from °absolutely °nowhere ²	
	drsalca v plesni pirueti	(com) fan°tastic technicians ² and you just °can°not give a programme any more than these two ²	
	drsalca v plesni lastovki	(com) CH: and it was daring wasn't it ² (acc) SR: oh yeah ² (com) CH: so many times where it could have gone °awfully wrong and yet you never really felt despite the daring that they were going to mess it up ² (acc) SR: no they were in a °total control all of the time.	(i) res je močna in aplavz ² (com) kot smo videli po tem nastopu ² ko je pravzaprav publika stoje nagradila ² tale par za vse kar sta nam pokazala nocjo ²
	drsalca v plesnem dvigu	(com) the °innovation was there we've seen it year after year they come up with something different ² briliant ² (s) CH: and this title remember ² (n) Isabelle and Paul Duchesnay (i) never won never won European Championship ² been third once second once but there's been on French winner since 1962 in fact Isabelle just a few yards away from us on our right ² commentating for French television ² (com) SR: There are some of the highlights from the end of the programme ²	(i) leta 62°so Francozi osvojili °edino zlato kolajno torej pred °trin ² osemdesetimi leti tako dolgo so morali Francozi °čakati ² da so prišli do takšnega položaja da lahko znova računajo na najvišje odličje ² iz leta v leto sta Anissina in Peizerat prikazala kaj novega ² spomnite se para ² brata sta ² brat in sestra sta bila Paul in Isabelle Duchesnay ² °nikoli nista bila evropska prvaka ²
	obraten dvig		(l) no in (com) tule ta dvig ki sem ga omenila ni ² (i) tako lahko dvigniti kljub Gwendala temu da ima samo 63 kilogramov kar za moškega vseeno ni prav veliko ²
	zaključen položaj nastopa	(com) and they look as °fresh at the end as they did at the beginning ² CH:well they've waited their time ² (i) they are not newcomers they've been around since 94 together ² couple of times in six in 96 97 they were fourth then third in 98 second last year ² °and	(l) ja Duchesayeva (i) kot sem rekla nikoli evropska prvaka kljub temu da sta bila °svetovna leta 91 istega leta v Sofiji le drugo mesto v Münchnu pa potem na svetovnem prvenstvu zlato ²
	objava ocen	(ms) surely now they're going to be crowned ² the °Champions of Europe ²	(i) takrat so dejali kontraverzni par Duchesnay vnesla sta nekaj novega no po tistem so se vrata začela nekoliko odpirati ² in plesni pari so postali nekaj drugega niso več samo drame na ledu pa tisto padanje po ledu kot smo °mnogi °radi to dejali in bilo je že vprašljivo kaj bo s plesnimi pari in kot vidite je Cinquanta vse postavil na svoje mesto
	ocene se pojavijo na ekranu — najprej ocene za tehnično vrednost	(com) SR: there's a real sense of anticipation here ² °no °six ² which in many ways is a shame I think ² CH: °yet ² but they've °locked in the victory ²	

televizijski prikaz	dražljaj	komentar 1	komentar 2
drsalca in trenerji v prostoru, imenovanem <i>kiss and cry</i>	ocene za umetniško vrednost — ocene so izpisane na ekranu	(com) but there's the °six²°two sixes²from the °French judge °and from the Italian²	(com) ocene 5.8 do 5.9 petkrat 5.9 ² (ms) in ali bo zdaj morda padla °prva šestica tega evropskega prvenstva ² ja (com) tako in celo dvakrat Francija in Italija² in pa vse ostalo 5.9 in to je °zanesljiva °zlata °kolajna za Marino Anission in Gwendala Peizerata ²
	veselje občinstva	(d) and °don't they deserve it ²	
drsalca in trenerji sprejemajo čestitke		(com) SR: thoroughly merited²	(i) Marina prihaja iz Moskve sedaj živi v Lyonu (i) Gwendal prav tako ² torej par ki nekako rusko-francoska kombinacija Rusi si bodo vendar nekako vsaj malce lastili tudi to kolajno čeprav pripada praktično v celoti ² francoski posadki lahko rečemo ² (con) torej čestitke za tale izvrstni nastop res lep večer sta nam pripravila Marina in Gwendal in seveda (i) °tudi vsi ostali kajti pred nami je samo še (n) en par Margarita Drobiazko in Povilas Vanagas ²
	drsalca pozdravljata občinstvo	(con) CH: °congratulations ² to °Marina °Anissina ² and °Gwendal °Peizerat ² who are °European Champions in the year °two thousand ²	

Vir

British Eurosport (2000). European Figure Skating Championships in Vienna. Komentator: Chris Howarth in Simon Reed.

RTV Slovenija (2000). Evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju Dunaj. Komentator: Jolanda Bertole.

Reference

- Barnett, Steven (1990). Games and sets: the changing face of sport on television. London: British Film Institute.
- Bolinger, Dwight (1989). Intonation and Its Uses. Melody in Grammar and Discourse. London, Melbourne, Auckland: Edward Arnold.
- Coulthard, Malcolm (ur.) (1992). Advances in Spoken Discourse. London, New York: Longman.
- Francis, Gill in Susan Huston (1992). Analysing Everyday Conversation. V: Malcolm Coulthard (ur.) (1992). Advances in Spoken Discourse. London, New York: Longman.
- Gajšek, Gregor (1999). Neposredni televizijski in radijski prenos športnega dogodka — primerjava. Diplomaska naloga. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Grice, H. Paul (1975). Logic and Conversation. Citirano iz John I. Saeed (1997). Semantics. Oxford: Blackwell.
- Kodeks novinarjev Republike Slovenije (1991).
- Košir, Manca (1988). Nastavki za teorijo novinarskih vrst. Ljubljana: DZS.
- Leksikon novinarstva (1979). Beograd: Savremena administracija.
- Perovič, Tomaž in Špela Šipek (1998). TV novice. Ljubljana: ŠOU Študentska založba.

Saeed, I. John (1997). *Semantics*. Oxford: Blackwell.

Sinclair, J. in Malcolm Coulthard (1992). *Towards an Analysis of Discourse*. V: Malcolm Coulthard (ur.) (1992). *Advances in Spoken Discourse*. London, New York: Longman.

Toporišič, Jože (2000). *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja.

Vprašanje skladenjske zapletenosti povedi v govornem jeziku politikov

V prilogi je obravnavana problematika stavne strukturiranosti govornih povi govornikov, raznih in že prej uveljavljenih politikov, ki so v predložitvi kandidirali za članstvo v državni zbor. Analiza se bo osredotočila na skladenjske značilnosti povi (vrste medstavčnih razmerij in posamezne stavne zgradbe) vprašanj pa je opredeljena preprostosti oz. zapletenosti povi govornikov v vidu medstavčnih razmerij. Vsebinska razčlenba govornih povi.

1. Uvod

Govorni jezik politikov oz. govornikov političnih strank, ki so leta 1996 kandidirali za volitvah v državni zbor, je razredno strogo razdeljen na vrsto govornikov, ki so kandidirali za članstvo v državni zbor, in vrsto govornikov, ki so kandidirali za članstvo v lokalni skupnosti. Govorni jezik politikov, ki so kandidirali za članstvo v državni zbor, je razredno strogo razdeljen na vrsto govornikov, ki so kandidirali za članstvo v državni zbor, in vrsto govornikov, ki so kandidirali za članstvo v lokalni skupnosti. Govorni jezik politikov, ki so kandidirali za članstvo v državni zbor, je razredno strogo razdeljen na vrsto govornikov, ki so kandidirali za članstvo v državni zbor, in vrsto govornikov, ki so kandidirali za članstvo v lokalni skupnosti.

1.1. Besedila, uporabljena za analizo, so nastala novembra 1996, ko so bile v Sloveniji volitve poslancev v državni zbor. Medtem ko so se predvolitveni posredniški razgovori predvolitveni kandidati, ki so kandidirali za članstvo v državni zbor, in predvolitveni kandidati, ki so kandidirali za članstvo v lokalni skupnosti, predvolitveni kandidati, ki so kandidirali za članstvo v državni zbor, in predvolitveni kandidati, ki so kandidirali za članstvo v lokalni skupnosti.

The paper analyses two types of political discourse, which are the discourse of candidates for the national parliament and the discourse of candidates for the local community. The analysis is based on the discourse of candidates for the national parliament, which is a more complex discourse, and the discourse of candidates for the local community, which is a simpler discourse. The analysis is based on the discourse of candidates for the national parliament, which is a more complex discourse, and the discourse of candidates for the local community, which is a simpler discourse.

<p>avtor: Gašper Ilc naslov: <i>Televizijski športni komentarji</i> vrsta: <i>monografska študija</i> leto: 2001 izdavalec: <i>Veščina</i> str.: 112 ISBN: 978-960-9943-10-0</p>	<p>avtor: Gašper Ilc naslov: <i>Televizijski športni komentarji</i> vrsta: <i>monografska študija</i> leto: 2001 izdavalec: <i>Veščina</i> str.: 112 ISBN: 978-960-9943-10-0</p>	<p>avtor: Gašper Ilc naslov: <i>Televizijski športni komentarji</i> vrsta: <i>monografska študija</i> leto: 2001 izdavalec: <i>Veščina</i> str.: 112 ISBN: 978-960-9943-10-0</p>
--	--	--

Vir: British Eurosport (2000). *European Figure Skating Championships in Vienna*. Komentator: Chris Howarth in Simon Reed.
 RTV Slovenija (2000). *Evropsko prvenstvo v umetniškem drsanju Dunaj*. Komentator: Jolanda Bertola.

Reference

Barnett, Steven (1990). *Games and sets: the changing face of sport on television*. London: British Film Institute.
 Bolinger, Dwight (1989). *Intonation and Its Uses. Melody in Grammar and Discourse*. London, MA: Brown, Academic, Edward Arnold.

Gašper Ilc

UDK 81'42:796.097

SUMMARY

TELEVISION SPORTS COMMENTARY – A DISCOURSE ANALYSIS

The paper analyses two sports commentaries which share the same screen picture. The main emphasis is on the elements characteristic of this journalistic genre and contribute to its reception by the audience. A theoretical framework was devised which was then used in the empirical part of the study. It is based on the assumption that commentary has certain properties which are not present in other kinds of discourse (an instance of one-sided communication). The empirical study led to the following conclusions on commentary discourse: (1) com-

mentary should contain short informative and clear utterances; (2) commentary should follow the pictorial information in a logical (stimulus-response) sequence; as the commentator cannot receive feedback from the viewer, he should pay extra attention to (a) relevance, (b) quality, (c) quantity, and (d) speech performance, and (4) the commentator should show his or her personal interest for the event. These four demands, basic for a good commentary, can best be met by using appropriate prosodic and lexical elements.